

J E L E N

POLITIKAI LAP.

Figyelmeztetés. A történetek nézőhelyén készülő nagy eseményekért a' hirlapok érdeke közelebbről nevekeden f. mártz. 1-ről június végeig négy hónapra — **3: három pengő rftért** — új előfizetést nyitunk; a' pénzt akár a' ca. posták útján, akár egyenesen szerkesztőséghez békülden lehet. Szerk.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Báró Józsika János huszárkapitány nyilatkozata után írhatjuk, hogy b. Józsika Sámuel a kancellárságról lemondott.

Bécsből pedig apr. 15-ről írják: A magyar kir. ndv. kancellária azon napon tartotta utolsó ülését, melyben a magyar minisztérium abbe i redelete olvasatott fel, miszerint ezentúl a magyar ndv. kancelláriának minden nemű kiadásai megszüntettek, a kegyelmezés gyakorlatát illető ügyek pedig herceg Eszterházy Pál úrhoz útasítottak, kinek ellen jegyzése mellett fognak ő felsége által eldöntetni, s végrehajtás régett az igazság ügy miniszteréhez intéztetni.

KÖVETVÁLASZTÁS. Hunyadmegyéből: gr. Kun Gothárd és Kakuksi Elek. Háromszékből: Berde Mózes és Szentiványi György. Fogarashól: Boér Antal és Benedek István.

© KOLOZSVÁR. Hogy a forradalom most a levegőben van, onnan is kitetszik, hogy még a cigányok is felzendültek a kalitka ellen. Egyéjjel ugyan is közelebbről ő muzsikusságok csak kapják magukat s esznek és esznek kitett börtönüket, melyben olykor olykor olly keserves nótákat muzsikáltak, széthordják. Válgék egésségökre!

Osztán a megyei rabok is felkeltek, s a hajdukát kik egyszer is másszor is szelésztetés kedvéért nadrágjokat kiporozták, de fájdalom épen akkor midőn ők is benne voltak, ugyan csak megdöngözték. Fellordult világ van az égen — mondaná Csiriz.

A többi közt azt is beszélik, hogy Magyar egy magyar Charivarit akar megindítani. Audaces fortuna juvat, tisztelt szerkesztő collega úr!

A communitás pesti követsége már elindult. Sikert neki, hogy országgyűlésünket is siker koszorúzza!

A helybeli szintársaság apr. 25-én Ernánit adja.

Mi itt Kolozsivártt a vidéki zendülésekről annyit hallunk, hogy utoljára remegni is kezdünk, s e remegést neveli a Kolozs megyében hirdetett statarium, mire mind mondják, bizonyos utazó szegény embereknek kiraboltatása adott alkalmat. Legnevezetesebb a vidéki zendülések közt a toroczkai. Addig is mig ezt terjedelmesen közölhetnők, egy igen tisztelt ügybarátunknak tett ígérte szerint egy pár sorban vázlatát közöljük. Egy ügyes és olvasott bányász ugyan is, megértvén a mindenfelé terjedő mozgalmakat, 3 nemzeti lobogót készített, ezekkel békárja a falu s népgyűlést hirdet. Ezen elhatározzák: robotolni s taxát fizetni nem fognak, s az ottani praefectus Vizi Danielhez küldenek, belee-

gyezését kérni. Vizi, a derék és értelmes emberbarát, az árralszembeüszni nem akarván, s a kor minden oldalról kiáltó szavát megértvén hosszú gondolkodás nélkül beleegyezett, mit maga a közszeretett főispán is tett. Vör nélkül nyervén meg mindent, fecerunt magnum aldumás, a mikor is azoni örömkömben, hogy saját véreket megkímélték, nagyban fogyaszták megváltónk jelképes vérért.

Komolyabb színe van a dolgoknak a mezőségen. Több falukban megtagadták a szolgálatot s dolgozni, az az robotolni semmikép sem akarnak. Bizonyos faluban, nevét nem tudhatam meg — a birtokos robotot megtagadó parasztjain akkép fogott ki, hogy a zsellérházakat szétromboltatá, miért is osztán a parasztoknak elköltözni kelle.

A kormányzók, Köváry Ellenőrére megadta a szabadalmat, a nélkül, hogy a cancellaria engedelmét békárja. Éljen! Lám már a mi kormányunk is nagykorú, már tud lépni a nélkül, hogy más vezesse. Tehát ismét: éljen!

EGY SZÓ AZ ERDÉLYI HONFIAKHOZ. Mondják, miként Erdélyben helyenként még arról gondolkoznak, hogy a parasztságot pusztá capacitálással nyugtassák meg s elégték ki. Ez arra mutat: hogy ott sokan hiszik, miként lehet még fillérezve az elavult, de kedvelt helytelenségekből jó sokat megtartani; s így képesnek s lehetőnek képezlik, hogy a világ eseményekkel dacolhassunk mi gyengeségünk közepette, a világ egyik legkisebb szegletecskéjében. Ezen urakat mindenre, mi előttök saját személyöket, vagy hazájokat illetőleg drága és szent, kérem és kényszeritem: higyenek nekem s több erdélyi itt lévő honfiktársainknak, kiknek nevék Erdélyben szint olly ismeretes, mint kedvelt és tisztelt, — higyenek, mondom, nekünk, kik itt inkább láttuk s láthattuk a monarchia s honunk sorsa felett határozó események alakulását; és higyenek a felszabadulás egész Európát átdöngő szavának, s értsék meg a pillanat intését, melyet büntetlen mellőzni nem lehet. E döngő szó s félreértetlen intés tisztán mondja, miszerint azon szint olly magasztos lélek, mint helyes számítás szülte szó, melly Magyarbónban a robotot és dézmat eltörölte, menthetlenül elvesztette tette azt nem csak a szomszéd Erdélyben, hanem túl azon s minden szomszédain keresztül egész Pétervárig. Igenis, honfiktársaim! nincs arról többé kérdés: maradjanak-e még a robot és dézma, vagy eltöröltessek? vége van annak örökre s menthetlenül; nincs hatalom, melly annak létét fenntartani vagy visszavarázsolni képes lenne. Most csak a körül forog a kérdés: hát nálunk Erdélyben mi szabadítsuk-e fel a parasztot, vagy ő törje szét bilincset s rázza le görbesztő terhét nyakáról; vagy a kormány vegye azt le róla.

Ha az első nem tesszük, a kettőnek valamellyike bizonynyal s közelebbről meg

fog történni. Borzasztó következtetési lenne, ha a parasztság a régi — részint helytelen, de megfogható s valóban létező — gyűlölségét s bosszuját jelen nem akarásunk méltó botrányának követén még élesebbre köszörülvén erővel ragadná ki kezeinkből azt, mit, hogy nékiek adjunk s engedjünk, már annyira ütött órája.

Ha mi nyíltan ki nem fejezzük a robot és dézma eltörlése iránti készségünket s elhatározott szándokunkat: úgy a kormány fogja — még pedig hibetön sietve — azt megtenni. És ekkor a parasztságnak nem kettőztetett leendene-e haragja ellenünk, s nem mondaná s mondhatná-e méltán: „imhol! mióta biztat a nemesség, hogy segít rajtunk; ad urbért s engedményeket, s lám utoljára is a kormány kénytelen azokat töle számunkra s javunkra kicsikarni?”

En azt, hogy a népesség bármellyik osztálya hálát érezzen a kormány iránt s ragaszkodjék ahhoz; — ha t. i. a kormány valóban alkotmányos és nemzeti, ollyan, millyet most Magyarbónnak van szerencséje bírni, épen nem tartom bajnak; sőt illy esetben a kormányhoz csatlakozást szerencsés és szükséges körülménynek tartom. Azonban, valamint merek kezességet arról, hogy a mostani felelős magyar minisztérium világért sem akarná a nemesség s birtokosság rovására tenni magát a parasztság előtt népszerűvé; úgy vallom azt is, miként, ha az erdélyi kormány nagyon — s a birtokosságot megelőzni kívánván — sietne az urbér s dézmaeltörlések kihirdetésével: állna rá nézve az, minek állított mondásáért engem üldöztek s bebörtönöztek; de a mit, ha a terrorismus amaz átkos időszaka még mind tartana is, nyíltan kimondanék, hogy t. i. azon kormány, paraszttmentői álarca alatt gonosz szándok ocsmány képét rejti. Egyébiránt semmi sem lehetne Erdély mostani alkotmányossága s magyar nemzetisége tekintetében veszélyesebb, mint még inkább felharagítani a parasztságot, mellynek Erdélyben legnagyobb része oláh, a birtokosság ellen, mellyben létezik ott a magyar nemzeti legfőbb elem és erő. Ezt bizonynyal senki sem hozza kétségbe, a ki tudja, hogy az orosz a vele egy valláson lévő oláhra minő hatalmas befolyást gyakorolhat s gyakorol is; és a ki tudja, hogy a szomszéd Oláhország s Moldova, mennyire számít Erdélyre, már rég kifőzött s hihetően nem sokára eszközösbe veendő tervében, egy önálló oláh királyság felállítását illetőleg. (Vége kör.)

CSIKSZÉK KÖZGYŰLESE. Apr. 11 és 12-dik napjain tartatott az aggodalommal várt s az al-csernatonai előleges conferentiában, a főkirálybíró által april. 2-n megígért közgyűlés; mikor is a magyarországi eggyesülés, kárnélküli megeshetése módjának kidolgozására, választmány nevezte tett; melly 9-dik aprilis Sepsi-Szentgyörgyön öszvegyül

ezüstben	16,627	rf.	13	krt.
----------	--------	-----	----	------

és a solymosi jószággal együtt,	64,818 mf. 85 pénzt v. cz.
vagy is váltó czédulában rftokat	54,015 rf. 42½ krt.
ezüstben	21,606 rf. 18 krt.

Mind ezeket összeszámítva, ámbár nemelly hasonnemű pénztárak állásáról, minők például az egyesült, s nem egyesült görög vallásnak, lutheranus státusnak s a t. tőkék, tudomásunk nincs; az előbb kijelölt pénztárak összesen tesznek:

I. Atartományi számvevő hivatal kezelése és ellenőrsége alatt állótőkék	374,114	23 ¹ / ₂₀
II. Magyar és székely városok állodialis tőkék.	431,855	—
III. Szász nemzet állodialis tőkék	1,142,143	—
IV. R. katolika vallás tőkék, ide nem számítva azt, mi külföldön van kölcsön kiadva	757,801	46 ¹ / ₂
V. Reformatus státus tőkék (bő van-e ezen összegbe számítva az enyedi collegiumnak Angolhonban kölcsön lévő 12,000 font sterling nem tudhatni)	727,175	9 ¹ / ₂
VI. K. fejevári káptalan kezelése alatti tőkék	149,645	23 ¹ / ₄
VII. Unitaria vallás tőkék	18,504	—
VIII. Gecse intézet állása a solymosi jószágon kívül	76,627	23
Összesen ezüst pénzben	3,617,866	5¹/₄

Mellyhez ha a most ismeretünkre nem juthatott köztőkék is hozzá számítatnak: Erdélynek a közallodialis, vallási s alapítványi pénztárak tőkéiben lévő közhitelezői ereje négy és öt millio ezüst rft közt áll.

TORDAMEGYE KÖZGYÜLÉSE. Kik nem ismerik Torda városa nemességének magyaros és férfias jellemét: azok április első hetében aggodalmaskodtak a megyei közgyűlés kimenetelén; rémképeket alkottak maguknak s azon rémképet képzelgésök országában polgárvérben fürdeni hitték; a ki pedig tudta, hogy Torda városa nemessége nem csak szó értelmében, de tettben is nem szokott lenni és hasonlít ő apjához, az semmitől sem rettegett, jót jósolt az unio iránt, jó-lata nem is ment füstbe. Április 8 n idegen polgártársak jöttek ide, s azok kérdezősködtek és ismerkedni kezdték a dolog állása vagy jobban mondva: az ügy állása felől, de nem kaptak visszatartó véleményt, sőt az ügy szentsége minden órában erősebbedett a hív polgárok keblében mint ok veszik észre. Április 9-n szaporodott a nép minden órában, a felső kerületből, szomszéd megyékből gyülekeztek össze, s initt amott csoportokkal lepték el a piacot és utcát. Este 8 óra után b. Kemény Dénezs polgártárs is megérkezett, kit a nagy casinoban jelen volt nagyszámu nemesség megtudván szállására ment s ottan vállán a nagy casinoba felvitte éljenzés közt, ki is e tisztelteit, igen szép beszéddel fogadta, mit harsogó éljenzés koszorúzott. Ottani rövid idő alatti társalgás után megérkezett tanár Szász Károly polgártárs is, kit hasonlólag zajos éljen! közt e nép vállán a nagy casinoba felvitt. Ő is rövid, de czélszerű velős beszédben adta elő e körülmény voltát s Tordamegye jellemét, mit sürű éljen követelt.

Más nap 10 dikére viradolog nagy sokaság tolongott initt amott, míg 9 óra felé megtudatott, hogy a közgyűlés helye az őtordai ev. ref. imaház leendő; tódult ide a nép, de nem mehetett előre b, mert az ajtók zárva voltak. Megjelent 9 óra után a megyei tisztség, az ajtók megnyitak, a nép rohant b, s kevés perc alatt, székek, puszta helyek tömve voltak s míg magukat elhelyezték zúgtak. Leccsalapult a zugás, mikor is egy fiuc-ka nemzeti lobogót emelt fel, mire kiabálás lármá lett, kiáltották: tegyék le, nincs még szükség rá! s hogy ingerültség ne történjék a szász fiuc-ka letette. Ezután alsókerületi fobiró Gás Sámuel felszólította a kk. és rr-eket, hogy a főispánt, jó lenne a gyűlésről értesíteni, s egy bizottmány által, ki ezt megteszi ide bekísérni. Elfogadtatott, miután biztos tagokat nevezett ki, s azok eltávoztá után kevés idő múlva az elnök gróf főispán harsogó éljenzés közt megjelenik s elnöki székét elfoglalja. Az elnök előterjeszti, hogy a haza felvirágzása s a körülmények sürgetősége kívánja e gyűlést tartatni; mert magunkra gyengék vagyunk, s a testvér hon karokat nyújt az egyesülésre, mellyel fogva napi rendre az uniot tüzi ki tanácskozás tárggyául, s egyszerűmind felszólítja a kk. és rr-eket, hogy csendességgel rendet tart-

va szóljanak a tárggyhoz. B. Kemény Dénezs polgártárs szót emel, s igen szép értelmes beszédben fejtegette: miszerint hazánkban csak úgy lehet felvirágzása, ha a testvérhonnal egyesülünk; az egyesülésnek pedig nem lehet ellent állani, mert ki ezt próbálná, az úgy járna, mint a ki egy szalmaszállal egy nagy folyamart akarna meggátolni. Szónok népszerű beszédben lelkes hazafiuságát nem kell dicsérnünk, mert az minden előtt tudva van. Leles beszéde után indítványozza szónok, hogy e körül még az egyetértés szellemében országgyűlést kíván, ezért tehát találattassék meg a kir. kormányzó ő nagyméltósága az iránt, hogy hirdessen országgyűlést. A csend és béke meg nem zavarhatása tekintetéből hon polgárokból alakulandó nemzeti őrsereg számára tartaték fegyvertárakból fegyverek adása kértetessék. Választassanak követek az országgyűlésre, nem különben egy bizottmány nevezetessék ki, melly e gyűlésből rögtön eltávozzon s a k. kormányzó ő nagyméltóságától országgyűlése tárgyában a hólnapi ülésre kielégítő választ hozzon; a belbátorság fenntartására nézve nevezetessék bizottmány. A magyar és székely törvényhatóságok megtaláló levél által szólittassanak fel ezen szent cél pártolására. Közteherviselés légyen, az urbéri viszonyok enyésztesseken el. Ezen beszédet és indítványt harsogó éljenzés követé, melly által egyszerre, elfogadtatott ez indítvány. Volt egy szó mit N. J. emelt, hogy ne hogy német fegyvert fogadjunk el, hanem magyar fegyvert, ne hogy úgy járjunk mint a székely atyafiak jártak. Erre Szász Károly igen megnyugtatólag felelt: hogy Magyarhonban s Erdélyben nincs más fegyver, csak is magyar fegyver, a mi tartalék fegyvertárban van az mind miénk, s bár többet is mondott N. J. szónok félelmes beszéde elenyészett. Zeyk József a kolozsmegyei közgyűlésnek egy felszólító levelét az unio tárgyában úgy b. Kemény Farkas az alsófejezmegyeit átadják, nem különben az utolsó ns Torda városa átírását e tárgyban és a nemzeti őrsereg felállítására iránt. Ezeket olvasni is kérték, de felbeszakasztatott.

KÜKÜLLÖMEGYE követi: Bethlen Farkas és ifj. Bethlen Gábor grófok.

KÖVÁRVIDÉK apr. 10-kén magát Magyarhonhoz tartozónak nyilvánítván, Kátina Miklóst és Buda Sándort küldötte fel köveitül. Főkapitánynak a lelkes gróf Teleki Sándort kéri s mint hírlík megnyerik.

ARANYOSSZÉK apr. 12 én kimondván az uniot, közteherviselést és urbéri viszonyok megszüntetését, köveitvé választotta: Csipkés Sándort és Gyarmathy Samut.

ALVINCZI MOZGALMAK. Azon meleg szellő, mondjuk ki boldogító szellem, mellyet a romai Vatican szent lelke a már már venedő Európára lendített, a világ fővárosából

hol kezelik az emberi művelődéssel páros polgárisodás napi rendjét, elhatott Erdély bércezes honunk Alvincz lakóihoz! s nem késtünk a tárogatott igazságot megértve helybéli jogsérelmeink emáncipatioján: azonnal barátilag kezét fogni, melly törekvésünket e folyó év április hava 3-n tartott közgyűlésben, legelsőbbben a mlgos károly-fejérvári káptalannal szembe rég óta létező panaszos állásunk kiegyengítésén s jelesen azon határozattal kezdettünk meg, miszerint ezen kiegyengítést egy a káptalanhoz intézett barátságos átirattal eszközölni próbáljuk, mellyet is egy nagy számból álló bizottmány praepost Veszprémi Pál úrnak átadott.

ABRUDBÁNYA követi: Füzi Samu és Ferenczi Dávid.

BIHARMEGYE ÉVNÉGYEDES KÖZGYÜLÉSE. (Végzet.) — Elnöklő másod alispán, a fennebbi 305 szám alatt foglalt minsterelnöki körlevél folytatában, szóval jelentette: miképen azon törvényczikkelyekből, mellyek a körlevél mellett megküldve vannak, két ezer példánynak kinyomatása iránt, előlegesen intézkedni el nem mulasztotta; s a nyomási költségeket, az adózók pénztára megkimelésének tekintetéből, a nemesi pénztárból látja legczélszerűbben fedezendőknek. Végzés: Hazafüi örömmel idvezli a megye közönsége a felolvasott körlevelet. Idvezli azt, mint nyilatkozványát azon első felelős ministerium életének, melly; nemcsak nyelvre, hanem alakra és rányra nézve is alkotmányosan magyar, az ország szívéből kormányozandja az országot. Idvezli azt, mint hírnökét a törvényhozás azon nagyszerű munkáinak, mellyek a természetben jelenleg mutatkozó tavaszt a nemzet életébe is átvienedik, és a hanyatlásnak indult jólétet kikeltendik.

A megye közönsége, évek vágyait látja pillanatok alatt valósulva, és a távolabb velt jövődöt nem csupán jelenné elővárászolva, de egy részben már a történet birodalmának is átengedve. S e roppant süker öntudatában, hódolattal hajlik meg ismét a trón számolya előtt, mellyet rövid időn mindenninnen alkotmányos intézvények fognak környezni, s mellynek V. Ferdinánd ő Felsége, mint az uralkodó ház újonan alkotója, a dicsőség fényét és a népek szeretetét újabban szerezte meg. Másfelől pedig ismét lelkesülve érzi magát a megye azon bizodalom által is, mellyet az országosan egybegyűlt Karok és Rendek, a körlevélhez zárt nyilatkozatuk szerint, részint a fennsleges nádornak, mint teljeshatalmú királyi helytartónak, részint gróf Batthyány Lajosnak, mint minsterelnöknek, személyeik iránt, őszhangzólag kifejeztek. A nádori székbe, nemcsak a Bathoriak és Józsefek régi nagysága szállott vissza; hanem visszazállott szelleme II. Mátyásnak is, ki, állván a fejedelem és nemzet között, a vallási és polgári szabadság olaját hozta ezek közé. És a férfúró, kit világesemények ujmutatása s bölcsesége hívott fel a felelős kormány élére, egy egész pálya lefolyása nyújt kezességet: hogy a családi könyvbe, mellyben a Batthyányak tettei vannak feljegyezve, a legdicsőbb lapok egyikét fogja beiktatni és életírása egy lesz a nemzet újjászületésének történetével.

De a törvényhozó tanács s különösen a követek háza felé is, bizodalmasan emeli szemeit a megye közönsége. Ők magukat jelenleg is, nem külön osztályok, hanem az összes nép képviselői gyanánt, elég erősek voltak tekinteni. Ők akként vezérlék a nemzetnek rájuk bízott hajóját, hogy azt, nemcsak a közszél felkelt vihar martalékául nem engedték, hanem útaikról, a legszebb arany — kincs helyében, egy nép nagyságát hozzák vissza magukkal. Azért idvezli őket e megye is, és rendületlen bizodalma jelöl ki kívánja vétetni feljebbi 223 számú határozatát is, miszerint körükbe, e megye követi székére, azon férfiat sietett visszahelyezni, kinek neve e megye nevével, fájdal-

ma ennek fájdalmával, s reményei ennek reményeivel, mindenkoron kapcsolatban állanak.

S illy közre munkálók működései, csak hasonlóan dicső eredményt idézhettek elő. Illy közre munkálók fáradozásai hozták létre a törvénycikkelyeket, melyek a körlevélhez csatolva vannak, és egyedül a királyi szó szentesítését várják.

Ezen törvények, egy néposztály igazságos érdekén alkottattak, melyet eddig a törvény és élet nyelve egyaránt „szegény adózó nép”-nek nevezett.

Három század enyészett el, mióta az 1547-dik évi 26-k cikkely a törvények könyvében áll. Akkor mondták ki a bűnbánó és apák, hogy semmi nem romtotta meg inkább a hajdan virágzó magyar országot, mint elnyomása az adózóknak, kiknek jajaik magasan szállnak fel az égbe. De a bűnbánás szavait csak parányi engedélyek követték, s az utódok csak századok múlva kezdtek kiengesztelni a gondviselést, és a törvényben kimondott szó atkúl szállott alá firól fira.

Más idők jöttek majd. A nemesség és birtokosság, tulajdon kiváltságait és tulajdon érdekeit, kívánta a haza oltárára áldozatul rakni. És felvilágosodott nemeslelkűsége, egy kormányrendszer merevségén szenvedett hajótörést; és az urbéres örök-váltság ügye, egy szomszéd törvényhatóság sérelmének, s a szólás szabadság egyik vértanúságának lön ártatlan oka.

Azonban legyenek feledés tengerébe temetve a multak. Valamint az összes emberiségnek, úgy egyes korszakoknak is, megvanak eredendő bűneik. S a multak eseményei, azon korszakoknak eredendő bűnei voltak: melyekre nézve a megváltás órája már ütött, s melyek e váltság által lemosattak, és eltöröltettek. Most csak a jövőendő képe áll a megye előtt. Most a visszafelé vezető könyvi a remény szívárványának adtak léteit, hogy a multak ismételtetni nem fognak és nép és nemzet, nem lesznek többé elkülönzött fogalmak.

Ott álland a törvények sorában egy cikkely, — melly az urbéri tartozásokat megszüntetvén, az adózóknak tulajdont adand. Az adózók tehát, kik régeben csak fizettek és nem élveztek, kik vérrel szolgálták a hazát és abban mostoha gyermekekül tartattak, kik keservesen művelték a földet és abban csak sirjaikat vallhattak sajátaiknak, tulajdonosai s kizárólagos birtokosai lesznek a telkeknek, melyekkel apáik veritékei elégyedtek s melyekért a közállomány nyujtand az illetőknek kármentesítést.

Ott álland a törvények sorában egy cikkely, melly a papi tizedet megszüntetendi. Az adónak e neme tehát, melly rendeltetésének már annyira nem felelt meg, s melly e megyében is olly sok viszálynak vált forrásává, le fog vétetni a már már roskadozó vállakról.

Ott álland a törvények sorában egy cikkely, melly a közös teherviselést megálapítván, egy egész törvénykönyv terjedelmével ér fel. Így tehát, a melyek koldusnak és úrnak adták a nemfizetés egyenlő szabadalmát, s a melyek egy osztályra csak jogot és másra csak terhet ruháztak, szét fognak porladozni a kiváltságok s előítéletek levelei. És e kiváltságok rongyaiból, a közös szabadság arany-levele fog készülni. És e kiváltságokat bétemető sirból, virágok fognak feltenyészni, melyek a közös jólét magvait rejtendik magukban.

S csak néhány rövid nap még és a törvénycikkelyek, a királyi szentesítés által, kötelező erőre lesznek emelve és a nemzeti akarat, a törvény ércz szavának hajthatlan-ságában, leszen örökítve. E néhány nap alatt pedig, türelmet, egy biztos jövőendő reményében, — fennálló törvények iránti tiszteletet, az újabbak megtartásának jogosabb követelhetése fejében, — s rendet, a sza-

badság nevében, vár és kíván megőrzetni a megye közönsége. A szabadság veteménye egyedül olly földben nő nagyra, melyet a rend egyengetett el. A tulajdon becsét egyedül az érezheti, ki másnak vagyonbátorságát tiszteletben tartja. A jogot egyedül az érdemli, ki azt mindenkinek személyében becsüli és méltányolja.

Miután ekként, a kedélyek és várakozások megnyugtatósához, a miniserelnöki körlevélben foglalt rendelet legsükerebben vezetőknek méltán tekintelhetik: mindenek előtt, a megye szakaszai szerint, következő küldöttségek neveztetnek ki: úgymint:

1. A váradi járás első szakaszában, táblabíró Beöthy László s főszoigabíró Thurzó János; második szakaszban táblabíró Tóperczér Ödön s alszoigabíró Tokody István; harmadik szakaszban hités ügyvéd Haukovics György és szoigabíró Beliczay Ferencz; negyedik szakaszban táblabíró Ercsey Zsigmond és szoigabíró Bige Imre; — továbbá

2. A sárréti járást illetőleg, első szakaszban táblabíró Dobozy Lajos s főszoigabíró Miskolczy Károly; második szakaszban táblabíró Bernáth Lajos és szoigabíró Csapó Lajos; harmadik szakaszban táblabíró Hodossy Miklós és szoigabíró Olasz Dénes; negyedik szakaszban táblabíró Nadányi Károly és szoigabíró Govrik Márton; — nemkülönben

3. Az érmelléki járásra nézve, első szakaszban táblabíró Csanády Ferencz s főszoigabíró Okolicsányi Károly; második szakaszban táblabíró Klobusiczky Ágoston s alszoigabíró Dráveczky Sándor; harmadik szakaszban táblabíró Bernáth Gedon és szoigabíró Gulácsy Imre; negyedik szakaszban táblabíró Dobozy István és szoigabíró Sárközy Ferencz; ötödik szakaszban táblabíró Csanády József és szoigabíró Kúthy Károly; ezek felett

4. A szalontai járás első szakaszában, táblabíró Bernáth József, s főszoigabíró Lakatos Benedek; második szakaszban táblabíró Ercsey Lajos és szoigabíró Sisáry Lajos; harmadik szakaszban táblabíró Thurzó József és szoigabíró Nadányi Ferencz; negyedik szakaszban hités ügyvéd Ambrus József és szoigabíró Fonyad László; ötödik szakaszban táblabíró Beniczky Adolf és szoigabíró Kenyeres János; — végre

5. A belényesi járást tekintve, első szakaszban táblabíró Nagy József s főszoigabíró Oláh Mátyás; második szakaszban táblabíró Ambrus János és tiszteletbeli főszoigabíró Szerdahelyi Imre; harmadik szakaszban hités ügyvéd Vertán Endre és szoigabíró Középesy Gyula.

S ezen küldöttségek, — melyekhez még az illető szakaszokbeli esküttek s a sárréti járás 4-k szakaszában tiszti alügyvéd Tornay Ágoston, az érmelléki járás 5-k szakaszában pedig tiszti alügyvéd Tokody Ágoston, esküttek hiánya miatt, lesznek járulandók, — a törvénycikkelyek kihirdetéséiglen, állandókká alakítván; és még mai napon egybe ülni, s holnapra, az eljárás egyformasága tekintetéből, útasítási javaslatot készíteni és bémutatni nem késven: mindnyájan, a kinyomatni rendelt végzés kiadása mellett, megbizatnak: hogy, az értelmesbb és népszerűbb községi egyéneket is helyenként magukhoz csatolván, a törvényhozás nemeslelkű működését és a csak királyi szentesítéstől függő törvénycikkelyek értelmét s irányát, helységről helysége, élő szóval és magyarázattal, adják elő; s mind ezen körül alkalmával, mind azon esetekben, ha a körlevél végén érintett mozgalmak mutatkoznak, a miniserelnöki körlevélhez és ezen határozathoz képest, hazafiui buzgalommal járjanak el.

Egyébiránt pedig a már 2000 példányban elnököleg kinyomatott törvénycikkelyek, a magyar lakosok számára még 1000, s az oláh nyelvűek használatául, elnököleg eszközendő fordításban, másik 1000 példányban kinyomatni, s ezen költségek, a megyei nemzeti pénztárból, fizettetni ollyképpen ren-

dhetnek: hogy a példányok, az illető küldöttségek által, helyenként aránylag kiosztandók, s a fizetés teljesítésére, mind utalványozó elnök alispán, mind nemzeti pénztárnok és táblabíró Ercsey Lajos, végzésileg útasítandók lesznek.

Csengerly Imre, aljgyőző.

Isten tartsd meg e fiatal érdemdús aljegyzőket megyéinknek számos évekig, hogy hivatalát mint eddig, úgy ezután is a megye szellemével öszvetalálkozva emyedetlen szorgalommal folytatni legszentebb feladataikat tarthassa! Adja az ég ura, hogy ne csak Bihar: de minden megye illy szilárd jellemű, isteni eszmékkel felruházott tehetségdús hazafiakkal dicsekhessen, s akkor a hálafohászokra nyíló ajkakon ezt bocsathassuk az Isten számolyához: „Eljött a te országod!” meg lett a te szent akaratod, megadád nekünk a ten képedre teremtet magyar nemzet gyermekét, ki a haza, a nemzet, a kor igényeit szíven hordozva, a közjóra munkálni soha meg nem szűnik.

Szönyei József rendes levélző.

MAGYARHONI ORSZÁGGYÜLÉS. Április 1-jén tartott kerületi ülésben, a független felelős magyar miniser un iránti törv.javaslat az e tárgyban legújabb k. kir. leirathoz alkalmazottan felolvasatott s helybehagyatott. Ezután Magyarország és Erdély törvényhozási egyesüléséről szóló törv.javaslat hitelesített. Kossuth L. ígérete szerint bényújtja a görög hitűek ügyébeni törv. javaslatot azon kijelentéssel, hogy ez ügynek állásáról bővebb tudománya nem lévén, ezen hitűek egyházi tisztelt főnökeit hirta fel, miszerint mind a két görög felkezetet megnyugtató czélszerű módokat javasoljanak. — Ezert bizva ezen tisztelt urak hazafiságában és részrehajlatlanságában, bényújtja a véleményt, a nélkül, hogy felelőséget magára vállalna. Ezen javaslat előbb kinyomatni rendeltetett, miután közösen lön elismerve, hogy ez ügyben mulhatlanul intézkedni szükséges. A civil liste-ről kellett volna ezután értekezni, de a ház ennek meghatározásában semmi bizonyos alapra nem támaszkodhatván, e tekintetben a miniserelnök felsőőíratni végeztetett.

A m. főrrnél apr. 1-jén r. 10 ór. tartott országos ülésbe áthozattak a következő alsó táblai iratok: Törv.javaslat az országgyűlési követeknek népképvisélet alapjáni választásáról; 2-k izenet a faizás, elkülönzés és öszvesítés tárgyában; izenet a sajátótörvény ügyében; határozata a rr-nek Bielicz és Biala városok polgárai által a magyar nemzet képviselőihez intézett nyilatkozatára 3-k izenete a rr-nek a nemzeti őrsereg tárgyában, úgy a sz. kir. városok ügyében; 2-k izenete a rr-nek az eddig kötött urbéri szerződések tárgyában közölt 9 §-ra nézve; végre törv.javaslat a vallás dolgában.

Délután 5 ór. a m. főrrnél tárgyalatott törv.javaslat az országgyűlési követeknek népképvisélet alapján választásáról, s némi módosításokkal el is fogadtatott, — melly szerint a választói képeségre nézve 1/2 telek van megálapítva; továbbá a megálapított osztályokba nem esők, de évenként 100 ezüst forint jövedelmök van, csak úgy lehetnek választók, ha azon jövedelmöket saját földbirtokuk, vagy tőkéjük után kapják; különben választói jogukat csak ott gyakorolhatják, hol állandóan laknak. — A d) pontban a lelkészek után azoknak segédjeik is bététetni határozattak. A szavazásnak, a szavazó neve általi feljegyzésével s a szavazatok öszveszámításával együtt, mindenkör nyilván kell megtörténni. A választásnál semminémű fegyverrel megjelenni tilos. Az 56 §-ra nézve, melly mindenik országgyűlési követnek az országos pénztárból 5 pft napidijt, s lakbér-fjében évenként 400 pftot fizettetni rendel, hosszas vitatkozás után a t. rr-nek választatni határozatott, hogy a m. főrr. az országgyűlési követeknek semmi fizetést sem óhajtának adni, melly nézetök-

hez ha a t. rr. nem járulnának, a fennkített díjazást szállítsák lejjebb.

Felvételt a faizás, elkülönzés és öszvesítés tárgyában alsó táblai 2. d. ízenet, melyre nézve a két tábla közti egyesség észrevétel nélkül megtörtént.

A sajtótörvényre nézve a m. förr. által módosítások tétettek.

A Bielicz és Biola városok polgárai által a magyar nemzet képviselőihez intézett nyilatkozatra tett alsótáblai határozatot a m. förr. tudomásul vették. A rr. ezen városok polgárainak idvet és testvéri köszöntést mondanak, és ezen érzelmeik ki nyilatkoztatásával a miniszerelnököt megbízzák.

A nemzeti örség iránt kelt 3-k ízenetben a rr. a m. förr. nézeteit ezuttal sem fogadhatják el, mert őket nem csupán azon nézet vezérelte, miszerint azok iránt, kik e nehéz időszakban első kölcsonőzték karjait a belbátorság fenntartására túlszigorral lenni nem kívántak; hanem főleg az, hogy eset ne lehessen, melyben a belbátorság fenntartására szükséges erő hiányzanék. A 3. §. nem lenne szükséges, ha mint a Franciaországi törvény rendel, minden nagykorú polgár, különbség nélkül köteleztetnék nemzeti őri szolgálatot tenni; miután azonban saját költségén szolgálatra minden egyént kötelezni nem lehetett, viszonyaink között pedig a nemzeti örség felfegyverzésének s felkészítésének költségére közalap biztosan még most ki nem mutatható; nem volt egyéb hátra, mint az első §-ban kijelelni azokat, kikről az őrszolgálat kötelezőként megkívántatik. Azonban az or-zás különböző vidékeinek különböző viszonyai között könnyen megtörténhetnék, hogy például a féltetek kiterjedésű birtok igen kevés egyénnek lévén tulajdona, a közbátorság fenntartására elegendő erőt az ily birtokosok közül alakítani nem lehetne. És ezért szükségesnek látták felhatalmazni a 3. §-ban az illető törvényes hatóságokat, hogy a szükséghez képest más békeszerető polgárokat is felhívassanak a közcsend és béke fenntartására. A midőn pedig a törvényes hatóságok e tekintetben maga a törvény által hatalmaztatnak fel, úgy vélik a rr. hogy a törvénytől vett e felhatalmazás által a törvény felbéli sem nem emelhetnek, sem nem emelkednek. — A m. förr. e nézetben megnyugodtak: de nyilván kitétetni kívánják azt, hogy a törvényes hatóság alatt „nem rendes tanácsú községek” nem értetnek.

Ápril. 2-án tartott kerületi ülésben, Bonis S. Szabolcs köv. a kormányi kinevezéstől függő közhivatalnokokról a ház elibe törvényezikket terjesztett; oly véleményben lévén, miszerint a kormányi felelőség érzelmét csak úgy lehet életbehozni: ha a ministerium, az általa alkalmazott közhivatalnokokért a felelőséget vállalkozhatja, indítványozta, hogy a törvény útján kívüli előmozdithatlanság csak az igazság kiszolgáltatásával megbízott egyénekre szorítkozzék. Több nyilatkozatok után az indítvány elvben elfogadtott, s a t. czikk kinyomatni rendeltetett.

Szentkirályi M. A legujabban érkezett k. k. leiratra vonatkozólag köszönő írtat készitvén, azt felolvassa, s a ház eljennel fogadja el.

Kubinyi F. Nograd köv. a kir. udvar fenntartásához, a közös diplomatiához és a magyar hadsereghez megkívántató különféle katonai testületek ellátására, jövőendő biztosítás iránt ideiglenesen 3 millió pengő forintnyi summát ajánlott. Ez is, némi felvilágosítások s vélemények után helyeseltetvén, ő Felségének felírásban tudtul adni s a felsőtáblához ízenet küldetni határoztatott, — melynek folytán Vidos Józ. a felírási javaslatot felolvasta s az azonnal jóvá is hagyott. Végül gr. Ráday Gedonnak a nemzeti színház állapotjáról jelentése s számos

folyamodványok adatván be: a kerület országos üléssé változott át, honnan a kész tárgyak a m. förrhez átküldettek.

NYILATKOZAT. Mult számunkban közölt alsófejmegyei újdonságok rovatába bécsusztott sértő kitételeket, melyek nagy részint lelkes és derék Kemény Dénesünk ellen intézvék, oly egyéni véleményeknek kérjük tekintetni, melyekben a szerk. nem osztaozik, s melyek „Jelen”ünkbe csak tévedésből csusztaak be. Ez alkalommal nyilvánítjuk: mikép ügyelendünk, hogy hason czikkért pirulni többé okunk ne legyen, s felszólítjuk levelezőinket hogy czikkjeiket lapjaink új irányához alkalmazzák.

Ausztria.

Egy ápril. 7-n főherczeg Istvánhoz kibocsátott császári átiratnál fogva ő Felsége a státusadosságok egy részét Magyarhonra kívánja átruházni. Az oklevelet közelebből.

Ő cs. k. ap. Felsége egy apr. 11-n kiadott rendeletnél fogva, az osztrák rendek átirása nyomán Ausztriára nézve mindenféle dőzmát és robotot örökösön megszüntetett.

Bécsi apr. 10-ki hírek szerint apr. 9-n reggel a piemontiak és d'Aspre tábornok között egy csata történt. Ez utóbbi szenvedett nagy vesztesége dacára győző. Ugyan csak itt beszélnek hogy a Kinsky ezredbeli 16 ember Velencében a San spirito löpor tornyot milly hősiéleg védi. Hozzájuk intézett feladasi felszólításra ki nyilatkozatá, hogy az első megtámadás alkalmával a légbe röpték. Maga az ellenség látja el őket élelemszerekkel, de ők vigyázat szempontjából az élethozókka mindig megkostoltatják.

Bosniából Pozsonba követség menendő azon nyilatkozattal hogy Magyarhonhoz kívánnak csatlakozni. Bulgarhon is hasonlóra készül.

Brodyból jelentik hogy az otti lengyel zsidók szakállokat levágták s nemzeti öltönyt francziával cserélték fel.

Ő csász. kir. felsége a nyugdíjazott katonáknak megengedni méltóztatott, — hogy nyugdíjok elvesztése nélkül az őrseregben részt vegyenek.

KÜLFÖLD.

OLASZORSZÁG. Palermo. A pair kamara mártz. 25-ki ülésében az elnök és alelnök választás titkos szavazattal megtörtént. Az első Seradissalco herczegre esett.

Botreni levelek szerint apr. 9-kén a Mincio osztrák elősereg elöl az ellenség elűnt, mint látszik Marcariag visszavonult. — Hisz hogy a Nugent és Gyulai alatti sereg a veronai fősereggel egyesül. Triestben hírlék, hogy Radetzky, — kiélte alkonyát annyí egyetlenléssel bélyegzé — a főparancsnokságot d'Asprenek adta át.

Mantua ápril. 4-n az Ernest ezredbeli magyarok, kikre Castiglioneban mintegy 300 ellenség tüzelt, egy odaváló papot midőnépen egy falragványnyal bibelődött leszúrtak. Több hasonló eseményekből gyaníthatni: hogy a kormánynak a papok a legengesztelhetlenebb ellenségei. Felfordult világ! pedig mit nem tett a kormány épen e papokért!

Ápril. 5-kén este Benedek ezredes a Gyulai ezredéből egy századalj tirolvadással és ulánussal továbbá 6 ágyuval Marcari ellen kiutést próbált. A piemonti ezredből 10 embert és 13 lovat fogtak el, míg a vadászok egy gyalog csapatot támadtak meg s mint egy 30 embert elejtének. Fél 12 órakor tartá e csapat Mantuába bémene-

telét zenével s egész innepellyel gyalog magokkal vive a hadi foglyokat. A mantuaiak kik egy századalj ausztriai öletett meg a bémeneletnél bémultak, később azzal vigasztalák magukat, hogy a lovak a mezőn kapott zsákmányok, 17 nap óta ez volt az első diadal. Megjegyzendő, hogy Olaszthonban a papok IX. Pius nevében hirdetik a hadat az osztrákok ellen, sőt magok is ragadnak fegyvert.

Az ellenseregben 153 fegyveres zsidó és 200 lelkes van. A Paduából Vicenzába menő serget az otti kapuczinusok vezetik lohogókkal és keresztek. Az osztrák seregnek egyetlen reménye Bécs és Tirolis, miután a magyar katonák kihozását minden órán várják — és várjuk mi is.

Ujabb hírek szerint Mantua és Verona osztrák hatalom aláadták magukat, de azon hír, hogy Radetzky Mailandban fogva van, úgy látszik valóatalan.

Veronai apr. 1-éni tudósítások szerint Mailandot kemény ostrom után éhségtől kényszerítve hagyta el. A városban majd minden 20 lépés távolra barricadot emeltek, melyeket többnyire az ablakból csináltak, onnan lökvén ki székeket, kanapékat s más butorokat. A házak egymással közlekedésben voltak, úgy hogy az osztrákok valamelyiket bevették, senkit sem találtak benne. Legtöbbnyire az ablakból lödöztek ki, kevés löporok lévén lögyapottal. Átalánosán bámulandó az elkéséredés a lelkesedés melyet Majland magát védte. Végre az osztrákok éhségtől kényszerítve elhagyták a várost. De miké! Rongyosan nyomorultan mintha egy csat koldusok lennének! Radetzky rendjeit alig tudta megmenti s nem egy huszárt láthatni gyalog csákoval. Némelyik ezredesen közlegényi öltöny van. Mig altisztek vannak rongyosan ezredei frankban vagy némelyek liberában. Hát azok szekér mellyeken annyí megsebesültek voncoztatnak! A Majlandban elesetek számát mintegy 400-ra tehetni.

FRANKHON. A National tájékoztatja Ausztriának, hogy sergeit ne mészároltassa Olaszthonban hiában. Lombardia visszafoglalási tervét kényuralkodási vágy kinövésének nevezi. Mi pedig tanácsoljuk a felelős magyar ministeriumnak: hogy a magyar katonákat hozassa vissza, mielőtt nem loagnák el a jelbiket s vágnák le a sergeket.

Parizs ápril. 6-n este a szlav nemzetiségek emancipatiojának társasága megalakult. Lengyel-, cseh-, orosz- és déli szlav magyar (?) szerb, illir és bulgarok) demokráta, öszveesküdtek a fejdelmek buktatására kik nemzetiségeket megadni vonakodnak. — Legfőként a czár azon tervét, hogy minden szlav ajku népet az orosz kormány alá akar egyíteni, akaják megghusítani. A társaság orosz és frank nyelven egy hírlapot szándékozik kiadni. Még megéri a czár: hogy kancukái nem lesznek képesek az országába erővel bevitt szabadságot kiverni.

A kormány ápril. 7-n a frank tanodabani betöltetlen tanszékeket betöltte. A legnevezeteseb egyének közt az ideiglenes kormány tagjai lettek tanárok. Például Lamartine — historia, Marrast Armand — magán törvény, Serres — statistika, Garnier-Pagés — gazdaság és kereskedelem, Ledru-Rollin kormányzási rendszerek tanári lettek.

Toulouse ápril. 4-n érte végét a szerzetes pater Leotadius ellen egy 15 éves leányon erőszakot követő indított per. A bűnös elejébe 8 kérdés tétetett. Az esküdtek másfél órai tanakodás után, 8 szótöbbséggel kimondák hogy p. Leotadius tulajdon nevével Bonafous bűnös, s valóban szándéka volt a 15 éves Combettes Cecilián erőszakot tenni, s e merény csak a kivételnél pattant vissza. Egész életét közmunkák közt töltendő börtönre s pelengéreni

kialtásra ítélte a bűnöst az esküdtszék, ki halványon szó nélkül bűnbánólag hallgatta ki az ítéletet.

NÉMETALFÖLD A s t e r d a m b a a németalföldi király orániai herczeg és Metternich egy nap érkeztek meg.

NAGYBRITANNIA. April. 6-ki londoni lapok tudósítása szerint, a veszélytől felő angol kormány a chartisták metingjét s az 500,000 ember processióját mellynek 10-én kelle megtörténni, törvénytelennek nyilvánítá, Lord Grey pedig egy zendülési törvény tervelését hirdeté. 10 kére a kormány hágy-szerű készüléket tett, a towerbe s legtöbb középületbe fegyvereket vitetett. A Times szerint külföldi agitatorok bujtogatásai nyomán, itt nagyobb elégtétlenség uralkodik, mint Párizsban a reform bankette megtiltása alkalmával. A királyné 8-n elhagyja Londont Osborneba (Wight szigeten) utazandó. Sok úri család már elutazott.

Ugyan csak a Times írja hogy Frank-honból több mint 500 elűldözött kézműves és gépész érkezett igen nyomoruságos rongyos és pénz nélküli állapotba Albionba, anyyira ment a frank munkások, „a bas les anglais!“ (le az angolokkal) erőszakoskodása. — A febr. 15 ke óta elűldözöttek számát 15,000-re teszi. A munka nélküli dolgozók száma a chartista zendülést csak neveli. — Igy például nyilvánosan felszólalnak hogy míg V Vilmos özvegye egy haszontalan vénasszonya nép vérén és könyein hizik s 100,000font sterlinget huz, addig a kába türelmes nép ehen hal.

A „Literary gazette“ Landsfeld grófnak állítólagos hiteles életírását adja. Szerinte nem spanyol nő, hanem major Craigie leánya. Mintegy 10 év előtt egy James nevű keletindu seregnél szolgáló tiszthez ment, — még pedig titkon ellenezvén szülei e czélszerűtlen házasságot. Nehány évi vélekedés után elhagyta, s kalandos szelleme visszahozta Európába, hol csupa szeszélyből vett fel Lola Montez nevet. Azon vendégségben melyet Dwarganath Lagor hindu néhány év előtt Párizsban adott Mrs. James név alatt vezetett be.

OROSZHON. Pétervári újabb hírek szerint a czár a készülékekkel mikhez a Frank birodalom korában annyi hévvel fogott felhagyott.

Varsóban a kiűthető zendülés meg-gátlására kemény rendszabályokat hoztak.

GÖRÖGHON. A joniai szigetek nyugodtak. Új ministerium alakult. Az újabb események híre itt is nagy örömet idézett elő. Az idő lelkét sem Sziberia fagyva, sem az egyenlítő melege hátráltatni nem képes.

ÉSZAKAMERIKA. Egyesült államok mártz. 11-ki hírek szerint a washingtoni tanács a mexicói békekötést 15 szótöbbséggel megerősíté.

T Á R C Z A.

A VILÁGHÍRŰ

MARTINOVICS

Összeesküvés per részletei.

(Folytatása.)

Felesleges félelem: ötvenhárom év alatt a magyar nép önerzete, lelkének erélye meg volt törve, el volt temetve. A tümlőczben, a sötétben mit lehet egyebet tenni, mint a ludni? Ha a gyermek fél, azt mondják neki: hunyd be szemeidet és aludjál.

Mindenki szomorúan és hallgatva tartá honn magát, senki sem ment a véres tüne-ményt bámulni, mit a hízog szája ítélet-nek nevez.

Első volt Zsigrai gróf, ki a vesztőhely-re hurczoltatott. Gyáván viselte magát fog-

sága alatt is, gyáván végezte életét. Öntudatlanul hurczolták homokra. — A bakó három csapással tudta csak lemészárolni fejét.

Utána jött Szentmarjai, ritka széptehet-ségű ifjú, alig 25 éves, lángelke szárnyai kisse le voltak ernyedve; a királyi ügynök azzal biztatta: hogy kegyelmet fog nyerni s most láttá: hogy csalódott. — Nyugodtan, szótlanul, szomorúan ment a homokra, nem könyezett, nem panaszkodott, sorsát békével viselve, letérdelt és meghalt.

Laczkovics, bátor, indulatos és merész férfi, elkeseredést mutatott; a körüle levőket sietteté: hogy gyorsabban menjenek s legyen már egyszer mindenek vége; a mel-lé adott pappal keveset gondolt, annál többet beszélt a vármegyei hajduval, kitől ismerősei után tudakozódott; a néptömeg szabadon, elfogulatlanul nézett át, sorsa részesét biztatta, állhatatosságra buzdítá. „Nem fáj az, bajtárs“ kiáltá többször, midőn a vérpadra akart ülni, még akkor is mondá Hajnóczinak, midőn előtte már két levágott fő hevert: „csak egy pillanatnyi bátorságot!“ Biráinak fennszóval szemökre hányna: hogy meg voltak vesztegetve, hogy embertelenek. Midőn a négyszegbe lépett, rögtön s gyorsan ment a vérszékhez s midőn előbb ítélet akarták előtte felolvasni, azt nem akarta végig hallgatni. „Nem szégyenlik-e, mon-dá, a hazugságok illy nyilvános szövevényeit a nép előtt felolvasni?“ A bakókat elűzé s nem hagyta magához érni, maga vetkezett le és leült. A pap után nem mondá az imádságot, hanem Horác versét kezdé el fennhangon mondani: „Justum ac tenacum propositi virum.“ s a. A bakó azt mondá: hogy igen szépen s érzékenyen imádkozott — de átkul, s lecsapta fejét.

Ennek ellentéte volt Hajnóczi, magas tiszta lélek. Azon vidámság s nyugalom, mely-lyek az embernek a lelkénagságnak iktar-sai, utolsó perczig nem hagyták el. Kiterjedt tudományú férfi, több jeles könyvek szerzője, nagy publicista, mindenkor csendes, nyugalmas életet viselt. „Ártatlanul halunk meg — mondá — az uralkodó párt szenvedélye-nek esünk áldozatul s valóban nem méltó élni az emberiségnek illy mély romlottságá-ban.“ Kivégeztetése napján még írt elnökö-hez és mátkájához, mert épen jegyben járt, midőn legyilkoltaték, — de e levelek nem adattak kézhez, hanem elégettetének. A mel-lé adott tiszteletessel különféle philosophiai tárgyokról beszélt. Minden ismerőseit barát-ságosan köszönté. Midőn a négyszegbe lépett, megismert egy katonát, kit alispán korában maga iktatott be; kérdezte: hogy ismeri-e őt? mondá: hogy köszöntse rokonit, mon-dja meg nekik: hogy nem volt gonosztévő, s hogy nyugodtan halt meg. Maga vetkezett le; kérte a bakót: hogy kötelességét ügye-sen teljesítse, s úgy halt meg, mint élt, nyugodtan, szelíden, arca nem változott, mosolygása, mint egy idevezülté.

Utóljára jött Martinovics, — a társulat feje.

Kortársai így rajzolják őt: tudományos ritka lelkitehetségű férfi, ki Europa csak-nem minden nyelvét beszélte, József és Leopold uralkodók legmegbizottabb embere. Ez utóbbitól 3000 forint nyugdíjat húzott a császári pénztárból. Mind végig azt állítá: hogy őt maga Leopold bizta meg, hogy Magyarország számára alkotmányt dolgozzon ki s annak elavult systemáját újra képezze, hogy a dúsgazdag papság illő határok közé szorítassék, a paraszt és polgár terhei a nemesség közt megosztassanak, az igazságki-szolgáltatás és politikai kormányzat javuljon s a mánások és általában az arisztocrátismus korlátolva legyen. E részben hivatkozott Leopold sajátkezű leveleire s fogalmazási-ra, mellyeknek iratai közt kelle találatni:

miket Bécsben lefoglaltak. Társaságának czélja nem más volt, mint a jövő országgyűlésen a kedélyeket és elveket egyesíteni.

Midőn ítéletét felolvasák, azt kérde Nemeth Jánostól: „fog-e ön egykor illy nyugodtan meghalni?“

Utolsó pillanatig erősen hitte: hogy kegyelmet nyert; ismételve mondá: „lehetetlen hogy engem Ferencz császár lefejeztessen, hiszen atyja iratai nála vannak.“ Talán ezen reményelt megkegyelmezésért volt: hogy utolsó napjaiban pietismust affectált. De midőn Zsigrait kivégeztetni látta, a borzasztó látvány alatt elájult s e percz óta nem birt magával többé. Hozzá kelle kötözni a vérszékhez s midőn a bakó halálos csapásra emelé fel pallosát, leesett a kendő szeméről s látó szemekkel fogadta a fejére lezuhanó halált.

Ez ötön kívül még tizenötöt ítéltek halálra, kik közül 13-n azon irgalmatlan kegyelmet kapták: hogy a sir helyett a börtön-be temettessenek el. Élethosszu fogságot a halál helyett.

Valóban a népek kormányzói nagyon gazdagok a büntetések osztogatásában.

Kettő közülök lefejeztetett.

Ezek voltak a legügyesebb, a legkitű-nőbb fők s vétkök is ez vala. Maguk a bír-irák is elismerék: hogy ezek sokkal kevésbé valánk vétkesek, mint társaik. Általános volt a közvélemény: hogy Magyarországot csupán minden szilárd s önálló lélektől a-karjak megfosztani, kiknek haláluk oka — egyedül lelki tehetségeik.

Fiatalkorukban voltak, 20 és 25 év között. Neveik Szolárcsik és Öz.

Öz ítéletében nyilván elismerik a bír-irák, hogy a rendbe fel nem vettetett, a társaság jelei-ről s czéljairól értesítve nem volt, a cate-chismust is csak kivonatban olvasta s a fel-lét az ebben foglalt elvek ellen vitatkozott. Mi volt hát halálbüne?

Ő és társa azon engedelmet kérék ki maguknak, hogy, saját védelmükre néhány eszmét tehessenek fel ügyvédük tájékozása-ra. Ezen fogalmazásokban kifejtett átható ész nyomai bámulatra gerjeszték a bír-irakat; megdöbbentek, s ezen iratokat fordítá el-lenök a királyi ügynök, ezek voltak a szeren-esetlenek megölő betűje. Ügyvédeknek szigorú hallgatás parancsoltatott, ellenmondá-sai felrevettetének.

A vesztőhelyre indulván, Szolárcsik lel-kesülten szabadelműleg vitatkozott a mellé adott obscurans pappal; s midőn ez a feszü-letet kezébe adá, azt mondá: hogy a Messi-ást is azért feszíték keresztre, mert a népet és az emberiségét szerette. A pap erre megdor-gálta: hogy ne hasonlítsa magát a Krisztus-hoz, mire Szolárcsik mosolyogva mondá: — „ki tudja: tán egykor én is nemzetem meg-váltója lehettem volna, bár használna neki balálom. Bár felébredne!“

(Te mondád! Felébredénk, s szent le-gyen előttünk neved és halálad emléke.)

Öz nyugodtan lépett a halál elé. A re-formatus pappal sokat elmélkedett az embe-ri s isteni igazságról. Megkísérté a néphez szólani, de ebben mind ő, mind társai aka-dályozva voltak a katonaság által. Élte 25-k évében halt meg szűzen, mocsoktalanul. Ked-vese egy illr leány, a vérpadig kísérté, s kiszökellő véreből egy pohárral megivott: „Élj bennem és általam, égbeszállt lélek!“ mondá a leány.

Környezői örültnek tarták, kinek nehéz nyavalyája ellen gyógyszerül ajánlatott ez iszonyu ital. (Vége következik.)

Csőtörtökön f. aprilis 27-n reggel 9 órakor a prof. Szilágyi Ferencz belső farkas utszai 57 sz. alatti szállásán különböző hordók és némi házi butorok fognak a töb-bet ígérőknek ellicizáltatni.